

Paraules de mestre

Federico Fellini ha finalitzat el rodatge de *La veu de la Lluna*, el seu últim film, o com ell diu, la darrera confessió i el document dels seus somnis.

"He fet construir un llogaret i he deixat que els habitants em contaren les seues històries, amb la veu de la lluna."

Alt, dempeus, en la lleu immobilitat d'una campanya imaginària embruixada per la lluna, el Mestre semblava sol enmig de la confusió del set. Potser empaïtava el seu somni, la seua pel·lícula, la història a construir, encara, d'un enèsim viatge. Els temps i els llocs es confonien en una única dimensió: una geografia sentimental habitada per personatges extravagants i impossibles. La campanya fa d'entorns i, al centre, un poblet menut, no lluny dels llogarets de Gallinella i Gengiva, Terziopero i Sforza, al costat de la carretera que va a Medina, a Torretramonto, a Bordigessa. "És la terra de la meua àvia", explica Fellini al cronista curiós amb veu pacient i suau, "dins hi ha totes les llegendes, les burles, els personatges ridículs i les dones sensuals que han escandit els dies de la meua infantesa".

El poblet, amb la seua plaça de les Nacions, és un *puzzle* d'estils i de perspectives arquitectòniques: les pedres del renaixement i el palau umbertí, l'edifici feixista i l'horrorosa caseta de camp de les especulacions edilícies dels anys seixanta, l'església postmoderna de fibra de vidre i les ruïnes d'una església del segle XIV. Una congestió

de traçats i perfils assumeix en pocs metres quadrats la història de la planificació urbana d'Itàlia. La topografia imaginada per Fellini està assejada i bloquejada per la publicitat. Gats, elefants, bacs, peixos, famílies somrients i parelles enamorades són els protagonistes dels colorejats cartellons que fan publicitat d'escumes d'afaitar, embotits, maioneses, preservatius, automòbils, companyies d'assegurances, desodorants, dentífrics... Aquest és el regne de la Lluna, espia, folla, màgica i sorneguera en el govern del destí de les màscares, dels cossos generosos i desmesurats, dels homes massa dèbils i les dones massa excitables. Siluetes còmiques, estranyes, difuminades en un món còmic i turmentat. Un món que Fellini ha somiat i descobert al mateix temps que els seus protagonistes en els estudis cinematogràfics de Pontina, ex-Cinecittà, treballant quinze setmanes, esmerçant quasi vint bilions (uns mil sis-cents milions de pessetes), inventant la pel·lícula dia a dia amb l'escenògraf Dante Ferretti, el director de fotografia Tonino Delli Colli i el vestuari de Maurizio Millenotti. "M'he sentit —conta Fellini— com Buster Keaton en aquella pel·lícula en què feia de ferroviari i per a fer avançar el tren anava col·locant els rails, tram a tram, davant de la locomotora. Hauria de fer un judici rigorós de Cecchi Gori, els meus pro-

ductors, que m'han obligat i consentit a fer una pel·lícula sense argument i de la qual el guió no és meu tampoc. Però també els he de donar les gràcies perquè a un que començava a rodar una pel·lícula només amb unes vagues intencions li han donat tota la confiança."

—*Ara que ha acabat la pel·lícula, ¿li pareix que ha satisfet les seues vel·leïtats?*

—La relació amb una pel·lícula és una relació dominada per la gelosia. Parlar d'una pel·lícula abans d'haver-la fet és com fer d'espia. Em sent sempre com aquell que, abans d'haver fet l'amor amb una dona, conta com té els malucs, els pits, l'esquena, si té temperament, si no en té, si és sensual... Però també és difícil parlar d'una pel·lícula després d'haver-la rodada. Una pel·lícula és una confessió, un document sobre els teus somnis. Preferiria no dir-ne res perquè tot el que en diga només es correspondrà mínimament amb la veritat: no em refie mai massa de les coses que dic.

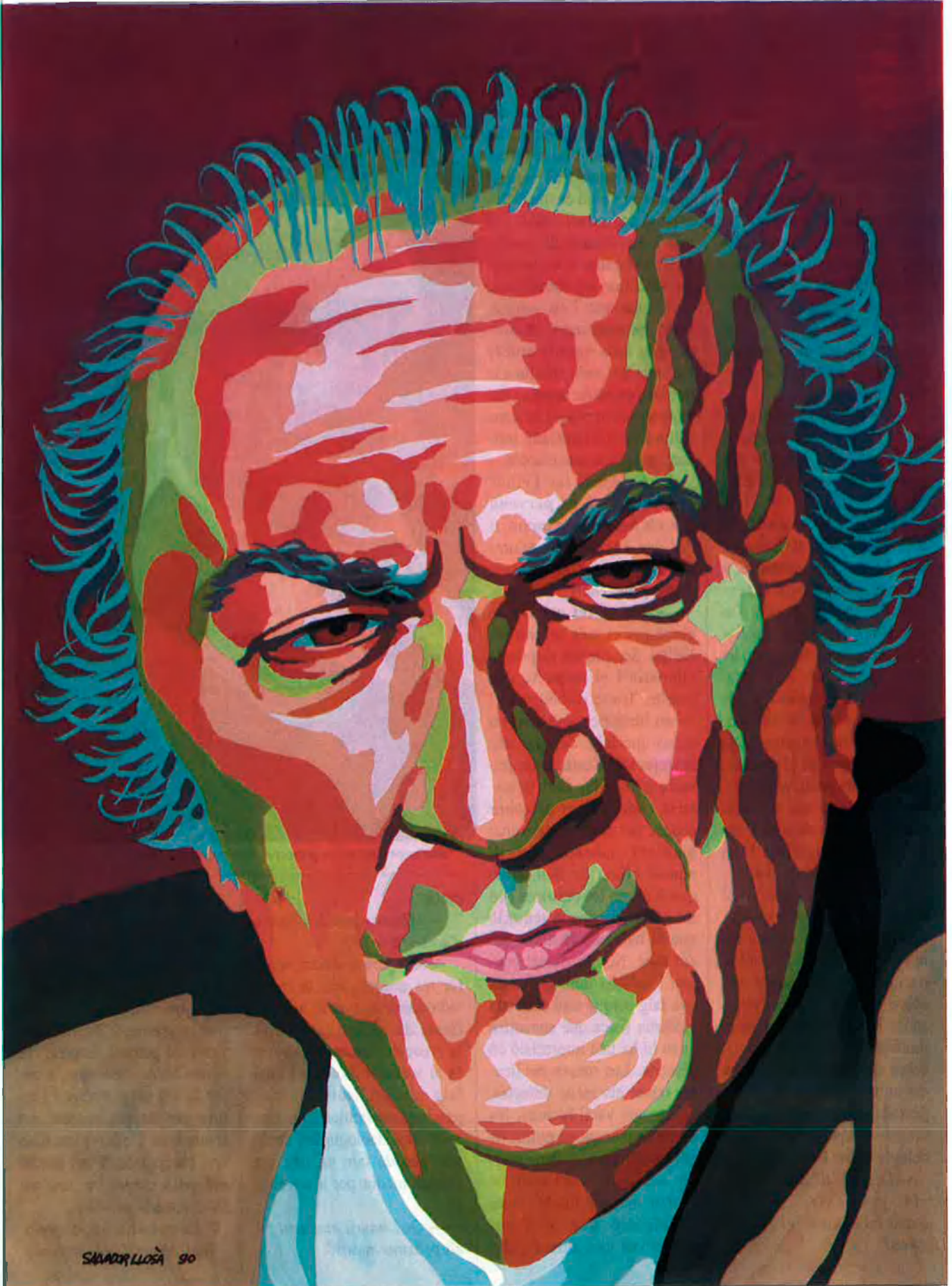
—*¿Provem llavors a parlar de les intencions de què ha nascut La voce della Luna?*

—Les meues intencions eren de fer una pel·lícula còmica. Fins i tot *Otto e mezzo* o *Ginger e Fred*, si no còmics, tenien connotacions grotesques, humorístiques i satíriques. És clar, cal saber veure quin sentit se li dona al terme còmic. Per a mi és una visió particular de la vida en

la qual coexisteixen el drama, allò grotesc, allò surreal i allò oníric. La temptativa d'un personatge d'esclarir i posar ordre en aquesta amalgama d'elements converteix sovint aquest intent en una empresa còmica. En aquest cas la comicitat és la de Don Quixot i Sancho Panza, la d'alguns contes d'Edgar Allan Poe, la de —almenys així ho veia Kafka— *El procés* i *La metamorfosi*. Un personatge que lluita amb els propis fantasmes, amb les pròpies projeccions aberrants i amb les pròpies emocions materialitzades en deliri és sempre protagonista d'una lluita còmica, una lluita que es desenvolupa en l'àrea de la hilaritat.

—*¿Com ha estat la troballa d'Il poema dei lunatici d'Ermanno Cavazzoni, el llibre que ha inspirat la pel·lícula?*

—M'havia atret la curiositat una crítica sobre la novel·la. Després de llegir-ne algunes pàgines, he telefonat a l'autor, l'he felicitat i li he dit que el seu llibre coincidia amb moltes idees meues sobre la manera de presentar la naturalesa, la campanya, el pas del temps, el transcurs de les estacions i les relacions entre els homes. M'ha sorprès la capacitat de descriure i de veure, trasposant-les, moltes situacions contemporànies. La història que n'he tret, però, només té en comú amb la novel·la certa vibració, certa obliquïtat. Em pareix un poc ridícul dir vibracions,

però és exactament la paraula més justa per a dir què és el que m'ha suggerit la idea de treballar al voltant d'aquesta atmosfera. Amb la col·laboració de Tulio Pinelli i el mateix Cavazzoni, n'hem fet una cosa més estructuralment i narrativament ordenada. Després he fet construir un poblet, convençut que, una vegada construït, el llogaret s'habitaria i que els habitants em contarien les seues històries. Me n'adone que és una manera de fer cinema que, certament, no es pot aconsellar a ningú.

—*És una modalitat anòmala de fer cinema, però ¿és també un exemple del mètode de treball de Fellini?*

—Ni tan sols pot ser elevat a la qualificació de sistema, ni aplicant-m'ho únicament a mi que, potser, amb *Intervista* he abusat un poc d'aquesta manera de fer. En *La voce della Luna* l'operació ha estat encara més arriscada, extrema i desvergonyida. En *Intervista*, u que ha fet cinema al llarg de cinquanta anys vol contar què és el cinema: fa un discurs pesat, pura xerrameca, en una sala de cinema i té al seu costat una càmera cinematogràfica i els seus col·laboradors. *Intervista* ha nascut a soles, en si mateixa, com una secreció. Almenys aquesta vegada tenia el pressupòsit d'un relat, d'un relat sobre la campanya, sobre l'hivern, sobre l'estiu, sobre la naturalesa antropomorfitzada, sobre els núvols, sobre els cucs de llum, sobre els animals nocturns, sobre personatges que em són molt volguts perquè no tenen psicologia, sobre les veus...

—*Després d'haver dirigit vint pel·lícules, ¿com i quant ha canviat el seu cinema?*

—No crec que haja canviat massa. Potser ara faig les meues pel·lícules amb més llibertat, menys obligat per la història. Faig o tracte de fer cinema amb la llibertat d'un pintor. Un pintor no té necessitat d'escriure què serà el quadro, per a ell és important estar al seu estudi i tenir una tela i els colors. El quadro naix lentament i va trobant les tonalitats, els claroscurs, els contrallums i els volums. Estic apropant-me a un cinema que cada vegada esdevé més pictòric, més pròxim a la que és l'essència mateixa del cinema: les imatges i la llum. M'interessa expressar mitjançant la llum una emoció.

—*¿És difícil ser Fellini, conviure amb la persona que els francesos a propòsit del seu recent aniversari han definit com el "llegendari septuagenari"?*

—Tinc la sort que no em preocupa el més mínim ser Fellini. Sempre em sorprèn la simpatia i el respecte que suscite. Tracte d'oblidar-me i de no identificar-me amb les coses que faig. Sempre tinc la impressió d'estar en la primera pel·lícula, amb la mateixa curiositat per descobrir coses, per crear determinat ambient vibrant, febril, aquest clima de lleu deliri que hi ha en les persones i en les coses. No tinc la sensació que hi haja una Història que em mire. Només d'estar content i satisfet amb les coses que faig perquè sent com una molèstia física que somatitze quan hi ha una imprecisió en l'escena. Les meues pel·lícules tenen els meus defectes, les meues vacil·lacions, les meues mancances culturals en tantes coses... Però sempre sent satisfacció quan he acabat una pel·lícula, tanta satisfacció que vull començar-ne una altra ràpidament.

"Tinc la sort que no em preocupa el més mínim ser Fellini."

ment.

—*¿Quines són les raons d'aquest frenesí?*

—M'avorresc d'estar sense fer res perquè, ara, la meua vida coincideix amb aquesta classe de joc continu que és la creació d'imatges. Aquest és el vertader motiu pel qual faig una pel·lícula. No tinc passions particulars, no tinc aversions ideològiques, conte allò que de tant en tant em sembla madur per a ser contat.

—*¿Què haurà madurat en els pròxims mesos?*

—Tinc alguns projectes que fa temps que són a les golfes o al calaix, però no sé dir quin triaré. ¿Una pel·lícula sobre Venècia? ¿Dur a la pantalla *America* de Kafka? Em pareix prematur decidir ara, fins i tot perquè, després, em vénen altres idees que, a pesar de les suggerències i l'estima per les que he citat, em trasbalsen i m'omplen d'un nou entusiasme. I em sentiré obligat a contar-les, dreçant l'acostumada paradeta.

© Europeol/Enrico Magrelli
Trad.: Vicent Hernández Esteve